

Toespraak Gerdi Verbeet

Herdenking Kamp Schoorl

Schoorl, 9 juni 2016

Dames en heren, jongens en meisjes,

We zijn hier op een bijzondere plek:

Kamp Schoorl was een van de eerste gevangenkampen in Nederland begin jaren veertig. Voor joodse gevangenen maar ook voor politieke gevangenen, veelal communisten. Ongeveer 1.900 mensen hebben hier gevangen gezeten; voor meer dan 1.000 van hen bleek dit een voorportaal tot de dood. En zo was Schoorl de eerste stap richting een systematische uitroeiing van politieke tegenstanders, Joden, Roma en Sinti. Op dat moment lang niet voor iedereen zichtbaar. Maar ook toen waren er mensen die het moorddadige van het nazi regime wél zagen.

We staan hier bij een bijzonder monument:

Op het monument staat:

VOOR HEN BEGON HIER EEN LIJDENSWEG WAARVAN DE
MEESTEN NIET TERUGKEERDEN

Het monument waar we hier nu bijstaan is een stille getuige van Kamp Schoorl. Toen de kampen Westerbork, Amersfoort en Vught klaar waren, werd het kamp Schoorl gesloten. Waarschijnlijk omdat het niet goed bereikbaar was en daarom niet geschikt als doorvoerkamp.

Het is ook een bijzondere jaar:

Het is 25 jaar geleden dat het monument is opgericht ter nagedachtenis aan kamp Schoorl.

Eigenlijk heeft het best wel lang geduurd voordat het initiatief werd genomen om Kamp Schoorl uit de vergetelheid te halen. En zoals bijna bij alle oorlogsmonumenten in Nederland – en dat zijn er meer dan 3500 – zijn het de mensen zelf die het initiatief hebben genomen. In dit geval was dat Mirjam Ohringer

En dat brengt me bij een bijzondere vrouw:

Dit is de eerste keer dat Mirjam Ohringer er niet bij is. Op 29 mei is ze overleden. Allen hebben er bij stilgestaan en ook ik doe dat. Niet alleen was zij actief in het verzet tijdens de oorlog, ook erna heeft zij zich altijd ingezet om de herinnering aan de oorlog levend te houden en vóór de rechtstaat. Ze was Joods maar ook communist en politiek activist. Waar een demonstratie tégen onrecht was en vóór vrede, daar was Mirjam.

Ook heeft zij zich altijd actief ingezet om haar eigen verhaal te vertellen. Ze vertelde haar ervaringen aan kinderen op basisscholen. Een hele generatie is met haar verhalen opgegroeid. Wij zijn haar hiervoor zeer dankbaar; want net zoals vrijheid niet vanzelfsprekend is – is het ook niet vanzelfsprekend dat mensen die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt, hun verhaal willen en kunnen doorgeven. Simpelweg omdat het vaak te pijnlijk is. Mirjam Ohringer heeft dit met overtuiging gedaan en was ook blij dat zij tot april dit jaar haar bijdrage kon leveren en haar verhaal kwijt kon “dat maakt over een tijdje- ik weet nog niet wanneer – de kist waarin ze me moeten wegdragen een stukje lichter”, zei ze ooit zelf.

Persoonlijk heb ik het haar nooit horen zeggen maar ik kan me voorstellen dat wij elkaar hierin konden vinden...Vrijheid betekent ook verantwoordelijkheid, inzet en waakzaamheid. Voor iedereen persoonlijk.

De veranderingen voor en tijdens de oorlog waren vaak subtiel en soms nauwelijks op te merken. En dat geldt ook in deze tijd of misschien wel juist in deze tijd. Een kritische houding is nodig want dat maakt uiteindelijk het verschil in een democratische rechtstaat.

Zonder rechtstaat geen democratie; een heel belangrijk uitgangspunt van onze open en vrije samenleving. Rechters die ons beschermen tegen elkaar maar ook tegen de willekeur van de overheid. Want dat is precies waar het ruim zeventig jaar geleden mis ging; doelbewuste discriminatie, de registratie van persoonsgegevens die eindigde in deportaties.

Herdenken doen we samen en met een overtuigende reden: door de slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog te herdenken, realiseren we ons wat het betekent in vrijheid te kunnen leven.

Herdenken doen we tijdens de Nationale Herdenking, maar vooral ook in je eigen omgeving, jong en oud bij elkaar. En daarom ben ik heel blij dat er vandaag zoveel kinderen aanwezig zijn bij deze herdenking. Kinderen die het monument hier hebben geadopteerd. Ik vind het heel mooi om persoonlijk te zien hoe dit concreet betekenis krijgt. Ik ben ook heel benieuwd naar de gedichten die jullie zo gaan voordragen.

Zoals ik eerder zei is vrijheid niet vrijblijvend en vrijheid bestaat niet zonder het nemen van verantwoordelijkheid; om na te denken wat (welke waarden) je belangrijk vindt, een herdenking te organiseren of simpelweg te praten met elkaar over de oorlogen die nu plaatsvinden. Actieve inzet en kritisch burgerschap, daar gaat het om. "Ook de nazi's verpakten hun boodschap heel mooi. Laat je niet misleiden." aldus Mirjam Ohringer.

Daar sluit ik mij van harte bij aan. Ik hoop dat iedereen die bijgedragen heeft aan deze herdenking zijn werk de komende jaren met enthousiasme en betrokkenheid blijft voortzetten. Uit eerbied voor de slachtoffers en in het belang van onze vrijheid.

Dank voor uw aandacht.